

[...]

NATAN

Kauan sitten eli itämailla mies,
joka oli rakkaimmaltaan saanut
verrattoman kalliin sormuksen.
Sen kivi, opaali, loi sadan värin
kirjon. Sormuksessa piili taika.
Joka siihen luotti, osakseen sai
Jumalan ja ihmisten suosion.
Ei ihme, että idän mies tuon
sormuksensa piti sormessaan
ja sääti, että sen on pysyttävä
hänen suvussa. Hän jätti aarteen
rakkaimmalle pojalleen ja käski tämän
jättää sen taas rakkaimmalleen.
Siten suvun päänä jatkoi aina
rakkain poika, jolle sormus,
ikään katsomatta, antoi vallan.
Huomaa tämä, sulttaani.

SALADIN

Huomaan kyllä. Jatka!

NATAN

Pojalta pojalle se sormus kulki,
kunnes sen sai isä, jolla oli kolme poikaa.
Yhtä kuuliaiset kaikki kolme; mies ei voinut
päättää, kuka heistä oli rakkain.
Kahden kesken, kun vain yksi poika oli läsnä,
isän koko sydän oli hänen. Silloin tuntui
milloin yksi, milloin toinen, milloin kolmas
ansainneen tuon aarteen, jonka isä
hurskaan heikkouden valtaamana sääti
jokaiselle. Aika kului. Isä vuoro oli kuolla,
ja se saattoi hänet tuskaan. Häntä kauhistuttaa
loukata niin kahta isän sanaan luottanutta
poikaa. Mitä tehdä? Isä kutsuu salaa luokseen
taiteilijan, jolta tilaa sormuksesta
kaksi jäljennöstä. Niiden tuli kustannuksiin
katsomatta olla täysin mallin kaltaiset.
Se onnistui. Kun taiteilija näyttää työnsä,
isäkään ei pysty erottamaan mallia ja jäljennöstä.
Riemuissaan hän kutsuu pojat vuorotellen
luokseen, siunaa heidät, antaa jokaiselle
sormuksen – ja kuolee. Kuunteletko, sulttaani?

SALADIN (*on satutettuna kääntynyt pois päin*)

Kuuntelen! Kerro satu loppuun! Eikö se jo pääty?

NATAN

Olen lopettanut. Arvaat, mitä seuraa.
Isä kuolee, kaikki pojat vetoavat sormukseen
ja haluavat suvun päällikkyyden.
Tutkitaan, riidellään ja valitetaan.
Turhaan. Oikeaa sormusta ei löydy...
(*Natan odottaa sulttaanin vastausta*)
...niin kuin ei löydy oikeaa uskoakaan.

SALADIN

Noinko vastaat siihen, mitä kysyin?

NATAN

Puolustan vain itseäni, kun en löydä
oikeaa sormusta niiden joukosta,
jotka isä teetti, ettei kukaan niitä
oikeasta erottaisi.

SALADIN

Sormuksia, sormuksia! Älä leiki!
Tiedät, mitä uskontoja tarkoitin!
Ne ovat erilaiset. Vaatteet
sekä kielto, joka koskee viiniä
ja sianlihaa, osoittavat eron!

NATAN

Mutta uskon perusteista eroa ei löydy.
Eikö yhteisenä perustana ole
kirjoitettu tai suusanallinen tarina?
Ja tarina taas omaksutaan uskon
ja luottamuksen kautta, eikö totta?
Kenen uskoa ja luottamusta epäilemme
kaikkein vähiten? Kai niiden, jotka
ovat lähimpänä meitä! Niiden, jotka
ovat osoittaneet meille rakkautta
lapsuudesta saakka! Valehtelematta
koskaan, paitsi silloin, kun valhe
koitui meidän hyödyksemme! Miten minä
voisin luottaa esivanhempiini vähemmän
kuin sinä omiisi? Tai miten sinä?
Millä oikeudella vaatisimme, että toinen
syyttää esivanhempiaan valheesta vain siksi,
että olisimme yhtä mieltä? Sama pätee
kristittyihin, eikö totta?

SALADIN (*siivoukseen*)

Jumala on suuri! Mies on oikeassa!
Minun on vaiettava.

NATAN

Palataanpa niihin sormuksiin. Pojat
valittivat tuomarille, itse kukin vannoi,
että sormus oli isän lahjoittama.
Miten totta! Sillä isä oli luvannut
jo aikaa sitten jokaiselle sormuksen
ja päällikkyyden. Aivan yhä totta!
Pojat vakuuttivat, ettei isä voinut
pettää heitä; mieluummin kuin uskoo
pahaa sellaisesta isästä, voi syyttää
petoksesta veljiä, niin kernaasti
kuin näistä uskookin vain hyvää.
Itse kukin vannoi löytävänsä petturin
ja kostavansa.

SALADIN

Entä tuomari? Tahdon kuulla, mitkä
sanat panet tuomarisi suuhun! Puhu!

NATAN

Tuomari sanoi: ellette tuo isää
paikan päälle, heitän teidät ulos.
Luuletteko, että minä olen
arvoitusten ratkaisija? Odotatteko
te, että aito sormus avaa suunsa?
Olen kuullut, että siinä sormuksessa
piilee voima, joka tekee omistajan
ihmisten ja Luojan suosimaksi.
Ratkaiskoon se! Väärät sormuksethan
eivät siihen pysty. Ketä kaksi teistä
rakastaa yli kaiken? Sanokaa!
Te vaikenette. Sormus vaikuttaa
siis sisäänpäin, ei ulos? Itseäänkö
kukin teistä rakastaakin yli kaiken?
Petettyjä pettureita olette te kaikki!
Teidän sormuksenne eivät ole aitoja.
Se oikea on kenties kadonnut. Kätkeäkseen,
korvatakseen menetyksen isä teetti teille
jäljennökset.

SALADIN

Oivallista! Ihmeellistä!

NATAN

Jos siis, jatkoi tuomarimme, ette
pyydä neuvoa vaan tuomiota, menkää!
Neuvoni on tämä: lopetatte riitelyn.
Kun kerran jokainen sai sormuksensa
isältään, niin uskokoon myös itse kukin
sormuksensa oikeaksi. Kenties mies
ei voinut enää sietää yhden sormuksen
tyranniaa suvussaan! On varmaa, että
rakkautta riitti teille jokaiselle
aivan yhtä paljon, sillä yhtä hän ei
voinut suosia ja sortaa kahta.
Kukin teistä toimikoon siis hänen
lahjomattoman ja pyyteettömän
rakkautensa mukaan. Todistakaa kilvan,
että itse kunkin sormus on se oikea
ja täynnä voimaa! Tulkoon voima esiin
sopuisina, auttavina tekoina
ja rauhan rakentajan hurskautena!
Ja jos sormustenne voima pysyy
jälkeläisissänne, saapukoot he
vuosituhansien kuluttua istuimeni eteen.
Tässä istuu silloin tuomarina
joku viisaampi kuin minä. Menkää nyt!
Näin sanoi vaatimaton tuomarimme.

SALADIN

Jumala on suuri!

NATAN

Saladin, jos tunnet, että sinä olet
sadun viisas tuomari, niin...

SALADIN (*syöksyy Natanin luo ja tarttuu tämän käteen
eikä päästä irti*)

Minä, joka olen tomua ja tyhjää?

NATAN

Mikä sinun on?

SALADIN

Ne tuhat vuotta, joista tuomarisi puhui,
ovat vielä kesken. Eikä hänen istuimensa
ole minun. Mene, Natan! Mutta ole ystäväni.

Quelle:

Gotthold Ephraim Lessing: Viisas Natan: Viisinaeytoeksinen runonaeytelmae; 1779.
Suomentanut Matti Rossi. Helsinki 1997. S. 107 - 111.